

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології і педагогіки
Педагогічний факультет
Кафедра теорії і методики виховання

ІННОВАТИКА У НАВЧАННІ ТА ВИХОВАННІ

Часопис кафедри

Випуск 4

Рівне – 2014

УДК 37:005.591.6

ББК 74.20

I – 66

Інноватика у навчанні та вихованні. Часопис кафедри.
Випуск 4 / Упор. Петренко О.Б., Гринькова Н.М. – Рівне: РДГУ,
2014. – 120 с.

Рецензенти:

Литвиненко С. А., доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри практичної психології та психотерапії
Рівненського державного гуманітарного університету;

Ящук І. В., професор, доктор педагогічних наук,
професор, декан факультету початкової освіти і філології
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;

Сейко Н. А., доктор педагогічних наук, професор,
проректор з наукової роботи Житомирського державного
університету ім. І. Франка, зав. кафедри соціальної педагогіки та
педагогічної майстерності

Рекомендовано до друку Вченою Радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 9 від 25 квітня 2014 року).

ЗМІСТ

Передмова	3
<i>Вознюк Г.Ф.</i> Громадянське виховання учнівської молоді у Дубенському районі	4
<i>Болгар О.М.</i> Формування іміджу майбутнього вчителя в процесі вивчення педагогічних дисциплін у професійному навчальному закладі	8
<i>Глова І.В.</i> Роль сім'ї у соціалізації і формуванні особистості молодшого школяра	19
<i>Гринда І.П.</i> Гендерне виховання молодших школярів: теоретичний та практичний аспекти	24
<i>Гуляш І.М.</i> Особливості формування екологічної культури учнів молодшого шкільного віку	33
<i>Дубенська В.В.</i> Організаційно-педагогічні умови морального виховання учнів початкових класів у процесі взаємодії школи та сім'ї	38
<i>Король В.В.</i> Ідеї В.О. Сухомлинського про формування почуття відповідальності в учнів початкових класів	52
<i>Максимчук М.Є.</i> Роль засобів мережі інтернет у моральному вихованні учнів початкових класів	58
<i>Останчук А.Г.</i> Проблеми соціалізації ліворуких дітей в освітньому середовищі	65
<i>Прокочук Н.П.</i> Морально-етичне виховання молодших школярів засобами народної педагогіки	73
<i>Рибчинська К.О.</i> Організація трудового виховання школярів у мікрорайоні школи	80

<i>Сацюк Я.В.</i> Соціальний статус як чинник виникнення міжособистісних конфліктів у юнацькому віці	86
<i>Смосюк А.О.</i> Організаційно-педагогічне забезпечення процесу громадянського виховання молодших школярів	94
<i>Сокогутун С.А.</i> Соціалізація підростаючого покоління як соціально-педагогічна проблема	102
<i>Шварц Н.В.</i> Формування безпечної поведінки в дітей молодшого шкільного віку в інтернет просторі	109
<i>Шумська О.О.</i> Ноосферна освіта в педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського	114

Список використаної літератури:

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / Гончаренко С. - К. : Либідь, 1997. - 376 с.
2. Бех І. Моральна педагогіка: правила майстерності / І. Бех // Дошкільне виховання. – 2010. – №3. – С. 2-4.
3. Гагарін М. Виховання морально-естетичних почуттів молодших школярів засобами української народної казки : дис... канд. пед. наук: 13.00.07 / Уманський держ. педагогічний ун-т ім. Павла Тичини. – Умань, 2007. – 196 с.
4. Матвієнко О.В. Основи морального виховання особистості молодшого школяра. – Київ: СтилоС, 1999
5. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка / Стельмахович М. Г. - К. : ІЗМН, 1997.- 232 с.

УДК 37.012.6

РИБЧИНСЬКА К. О., магістрантка
педагогічного факультету, гр. ПІ-51
Науковий керівник: **Т.С.Ціпан**,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії та методики виховання
Рівненського державного гуманітарного
університету

**ОРГАНІЗАЦІЯ ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ
У МІКРОРАЙОНІ ШКОЛИ**

Резюме: У статті розкриваються особливості організації трудового виховання школярів у мікрорайоні школи.

Ключові слова: труд, мікрорайон школи, форми і методи трудового виховання.

Постановка проблеми. Соціальний і економічний розвиток країни, коли зростає роль людського фактора, неможливий без широкої участі в цьому процесі молодого покоління. Тому завдання виховання молоді набуває особливого значення, стає однією з актуальних проблем педагогічної теорії і практики.

Формування особистісно-орієнтованої особистості вимагає високого інтелектуального рівня молодшої людини, її майстерності, здатності до творчості, її громадянської позиції і активності (першоджерело – доктрина).

На етапі демократизації процесу виховання дуже важливою є думка про формування у кожної людини глибокої поваги і готовності до добросовісної праці, розумової чи фізичної. Праця є умовою існування людини, вічною природною необхідністю.

Проблема трудового виховання на сучасному етапі розвитку суспільних і виробничих відносин є особливо актуальною. Висунення її на передній план педагогічних досліджень пов'язане передусім з підвищенням ролі суб'єктивного фактору, з необхідністю всестороннього осмислення шляхів і засобів реалізації сутності праці в демократичній державі.

Виклад основного матеріалу. В даній статті ми висвітлюємо питання, пов'язані із змістом виховної роботи, мета якої – збагатити процес трудового виховання учнів шляхом залучення до нього педагогічного потенціалу мікрорайону. В якості такого змісту ми розглядаємо досвід трудової діяльності, який передається вихователями і засвоюється вихованцями в позаурочний час в мікрорайоні школи. Виходячи з трактування І. Лернера педагогічного аспекту соціального досвіду, головними компонентами досліджуваного нами змісту знань і умінь ми визначили емоційно-ціннісний досвід праці і досвід творчої трудової діяльності, виділення цих компонентів в педагогічних ситуаціях, що виникали в позашкільному середовищі школярів, дало нам можливість ефективніше використати їх виховний потенціал.

Досліджуючи зміст трудового виховання учнів, ми намагались чітко співвідносити вище названі компоненти змісту з виділеними нами критеріями ефективності трудового виховання, що відображають взаємозв'язки інтелектуального, емоційного діяльнісно-практичного компонентів виховного процесу. Формуючи зміст виховної роботи, ми врахували також особливості мікрорайонів сільського типу: своєрідні види трудової діяльності, їх тісний зв'язок з естетичною творчістю,

емоційно-ціннісна орієнтація та органічний зв'язок людини-трудівника з природою, з традиціями попередніх поколінь, що втілюють загальнолюдські ідеали гуманізму. Характерними особливостями досліджуваного сеєрдовища є також: яскрава трудова символіка народних свят, насичення традиційних форм дозвілля прикладними видами творчої праці, висока моральна орієнтація взаємодопомоги односельчан в повсякденній праці. Ці умови дають можливість створити багату структуру зв'язків змісту трудового виховання учнів в мікрорайоні сільської школи з естетичним, моральним, фізичним вихованням і розумовим розвитком учнів.

Ми прагнули, щоб в змісті експериментальної роботи взаємозв'язки всіх названих цінностей були представлені в понятті „творчість”: праця розумна, красива, чесна – це творча праця. В логіці розкриття цих взаємозв'язків ми використали два шляхи: від особистості – до результатів її праці і від результатів праці – до особистості. Педагогічні ситуації, що створювались в процесі трудової діяльності учнів в мікрорайоні школи, включали в себе роботу педагога з підготовки учнів до сприйняття і осмислення процесу праці і її продуктів через особистість людини-трудівника. Цим ми в певній мірі забезпечували зв'язок інтелектуального компоненту трудового виховання з емоційним і діяльнісно-практичним компонентами. Орієнтуючись на цю лінію розвитку особистості, трудову діяльність в наших різновікових формуваннях організували так, щоб учні допомагали один одному сприймати речі одухотвореними. Багата символіка народних обрядів і трудової практики була для нас важливою опорою в активізації абстрактного мислення школярів у поступовому освоєнні ціннісних зв'язків людини і продуктів її праці.

Акцентуючи цей зв'язок як смисловий епіцентр створених в експериментальній роботі педагогічних ситуацій, ми намагались відобразити світоглядні установки на те, що праця пов'язує людину з природою, людину з людиною, людину з минулим і майбутнім, людину з її народом і зі всім людством. Праця як основа життя, його основна творча цінність – така була світоглядна орієнтація вибору змісту нашої роботи.

Удосконалення змісту трудового виховання сільських школярів ми зв'язували з подальшим розвитком переходу від епізодичної роботи до рівносторонньої трудової діяльності, взаємодії трудових виховних зусиль, відкинення просвітницького характеру роботи, що повинно було сприяти змістовності трудової діяльності учнів в мікрорайоні школи.

В постійному ускладненні і розвитку змісту, оновленні і вдосконаленні організаційної структури цієї діяльності, ми спираючись на положення педагогіки про те, що якісні зрушення в соціальній сфері не можливі без глибоких перетворень в змісті праці; на Закон України „Про освіту”, в якому підкреслюється, що позакласна робота має базуватись на принципах вільного вибору типу закладу, виду діяльності за інтересами і що учні мають право на трудову діяльність в позаурочний час.

З метою дослідження шляхів підвищення ефективності трудового виховання школярів в мікрорайоні школи необхідно було вирішити ряд завдань, сформульованих нами раніше. В першу чергу, ми звертали увагу на те, що в зміст їх входить виявлення внутрішніх процесів механізму вдосконалення змісту трудового виховання учнів (потреби, інтереси, захоплення, традиції), умови переходу їх до зовнішнього прояву – дії, практичні справи, коли кожний компонент має специфічний спосіб зв'язку елементів, що входять до нього, тобто володіє своєю структурою. На нашу думку врахування цих механізмів має сприяти ефективності процесу трудового навчання учнів в мікрорайоні школи.

В процесі розв'язання виховних завдань потрібно сформулювати в учнів суспільно ціннісне відношення до трудової діяльності, закласти основи соціально значущих потреб в ній, розвинути здібності до активної участі в праці в мікрорайоні школи.

У змісті трудового виховання учнів нами враховувались національні і місцеві (регіональні) трудові традиції, переважаючий вплив сім'ї, складений досвід трудового виховання у населеному пункті.

Специфіка виробничого оточення, як показало наше дослідження, сприяло вдосконаленню змісту праці, збагаченню трудового досвіду школярів. Разом з тим віддаленість місця

проживання від центрів зосередження деяких видів трудової діяльності вносило труднощі у створення умов відповідності і задоволення інтересів і нахилів учнів, що вказувало на необхідність корегування програми з орієнтацією її на творчий підхід, прояви ініціативи в реалізації поставлених завдань. Переслідуючи загальну мету, в досліджуваному мікрорайоні ставились конкретні завдання. Тому навіть в нашому мікрорайоні з несприятливими умовами ми знаходили шляхи для організації трудового виховання учнів.

Ми прагнули подолати формалізм у роботі, який проявлявся в надзвичайному захопленні масовими заходами, в яких часто губились особистість окремої дитини з її інтересами і потребами, в прагненні дорослих підміняти дітей, невмінні організувати трудову діяльність учнів в мікрорайоні школи.

Проведений експеримент будували на систематичному включенні учнів у трудову діяльність; у структурі виховного процесу у відображали різні види трудової діяльності у відповідності з місцевим умовами, щоб учні могли закріпити одержані знання на практиці і співвіднести з ними свої інтереси, здібності, нахили.

В основі цих видів трудової діяльності були традиційні для даного регіону художньо-прикладні види праці, художня і технічна творчість. Для розкриття їх змісту використали такі форми і методи, як зустрічі, бесіди, розповіді, екскурсії, читання літератури, перегляд експозицій народних і художніх музеїв, свята, конкурси тощо

Виховання національного характеру передбачало засвоєння школярами трудових традицій свого народу, а також вплив на цей процес основних засобів народної педагогіки з опорою на моральні ідеали і ритуали. Важлива роль тут належить сім'ї, в якій діють традиції національного виховання.

Розкриваючи використовувані засоби з метою реалізації компонентів трудового виховання, намагались показати, що в інтелектуальному компоненті ми прагнули змінити смислові установки особистості; систематизувати знання, уявлення про різні види праці в процесі „включення особистості школяра у важливу для нього діяльність”, організації і зміні таких видів діяльності, в яких здійснюється саморозвиток особистості

(практичного залучення школярів до участі в них): знання про трудові традиції рідного краю, конкретні досягнення його кращих працівників, про ті зміни, які сталися в характері праці за останні роки.

Ми вважаємо за доцільне виділити трудові традиції, спираючись на те, що в культурі існує глибокий зв'язок праці і моральної категорії „добра”, передачі досвіду. Виховання на народно-трудовах традиціях допомагало зберегти те просте значення поняття „добра” як роботи, прекрасної на всіх етапах людського життя. Учні знайомились з традиціями, що історично склалися, з метою чого практикувалось вивчення історії місцевих підприємств, об'єднань і формувань аграрного сектору, історії сімейних династій, окремих сімей. В процесі цієї роботи учні дізнавались, що характерним для народних традицій було те, що навіть під час дозвілля організовувались цікаві, корисні справи, що мали моральний зміст: наприклад, молодь села об'єднувалась за віком на вечорниці (досвітки), які були формою відпочинку молоді в поєднанні з певною господарською працею: дівчата приходили з пряжею, шиттям, вишиванням, а разом, наприклад, чистили („лупили”) кукурудзу, у процесі цієї роботи вивчались і співались старовинні і сучасні пісні, молодь обмінювалась прислів'ями, приказками про працю. Праця в супроводі традиційних „музик”, пісень, жартів ставала засобом збагачення знань і уявлень про трудові традиції свого краю, що передбачало розвиток у школярів інтересу до народних традицій.

Висновок. Отже, форми роботи, до яких залучались учні, тісно зв'язані з середовищем і соціально ним зумовлені, бо в ньому знаходять своє відображення виробничі, сімейні, побутові трудові традиції, через них передається досвід попередніх поколінь, в яких сконцентрована народна мудрість і багатовіковий досвід народу. Залучення до трудових традицій краю передбачало закріплення основи розуміння школярами душі і таланту свого народу, формування моральних якостей особистості і їх прояв у праці.

Список використаної літератури:

1. Борищевський М. Праця у становленні громадянина (Сімейне виховання). // Поч. шк. – 2007. - № 2 – с. 44-48.

2. Беляков Н.Д., Цейтлин Н.Е. Внеклассные занятия по труду с младшими школьниками. Пособие для учителей начальных классов. – М.: Просвещение, 2009, - 303 с.
3. Воспитание учащихся по месту жительства: Книга для учителя / Под ред. В.Г. Бочаровой, М.М. Плотника. – М.: Просвещение, 1997. – 192 с.
4. Вчителі і батьки-вихователі: На допомогу педагогам шкіл, батькам у вихованні дітей /Підгот.: В.Г. Патований та ін. – К.: НДІ педагогіки УРСР, 2000. – 202 с.
5. Волкова Н.В. Педагогіка. – К.: Академія. – 2001. – 246 с.
6. Галузинський В.М. Педагогіка. – К.: Alma mater. – 278 с.

УДК 159.9 : 316.613.434

САЦЮК Я.В., магістрантка
психолого-природничого факультету
Науковий керівник: **О.Б. Петренко**,
доктор педагогічних наук, професор,
зав. кафедри теорії та методики
виховання Рівненського державного
гуманітарного університету

СОЦІАЛЬНИЙ СТАТУС ЯК ЧИННИК ВИНИКНЕННЯ МІЖСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

***Анотація.** У статті проаналізовано роль соціального статусу у виникненні міжособистісних конфліктів у юнацькому віці, розглянуто особливості проведеного дослідження, здійснено відповідні узагальнення.*

***Ключові слова:** міжособистісні конфлікти, юнацький вік, соціальний статус, соціометрія.*

Постановка проблеми. Зростання напруженості у сучасному суспільстві обумовлює збільшення різноманітних конфліктів та необхідність їх всебічного вивчення з метою нівелювання негативних наслідків та якнайповнішого